

KBN

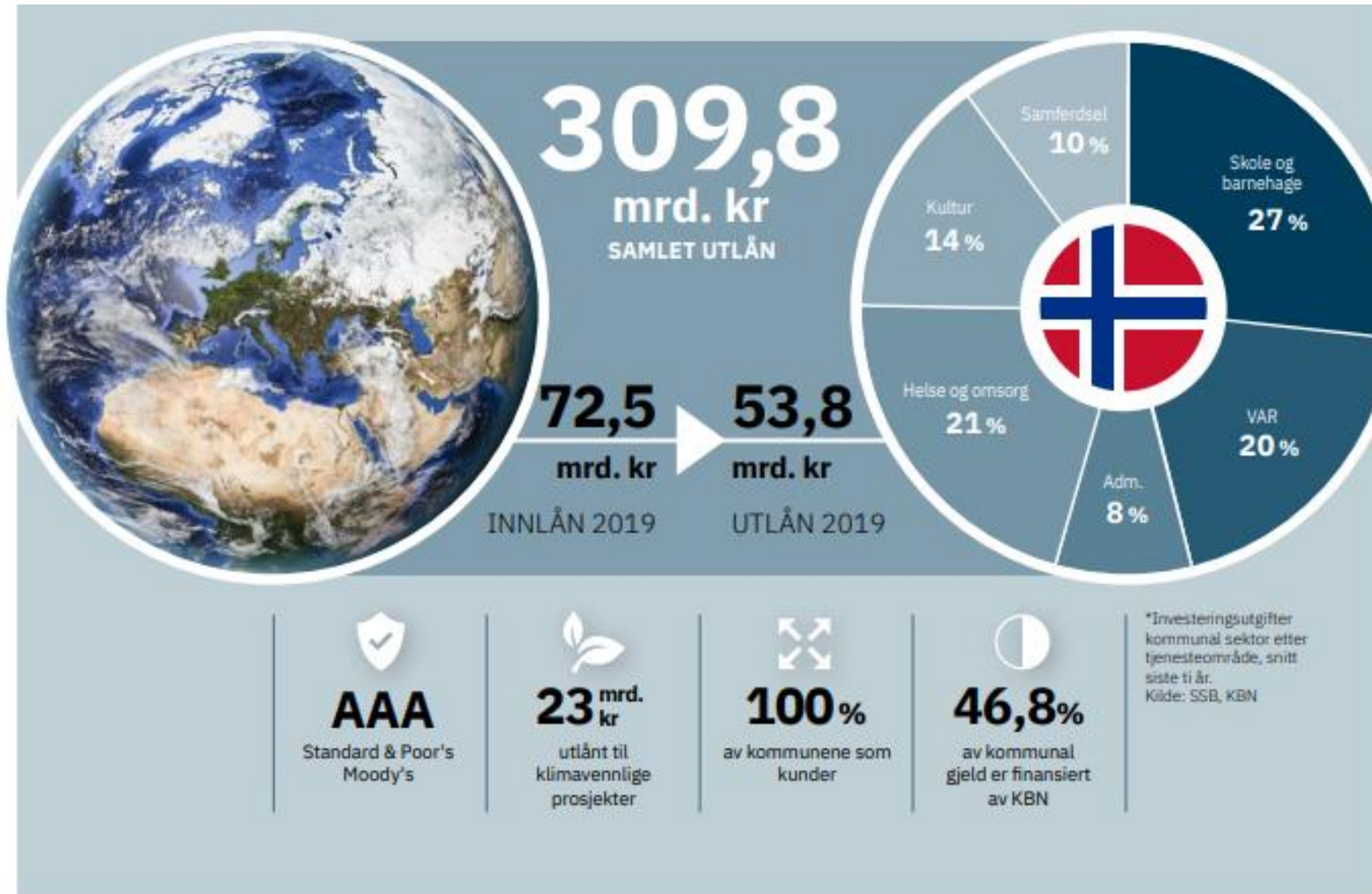
Økonominettverket 2020

Voss, 21. oktober

- Marit Urmo Harstad
- Senior kundansvarlig
- muh@kbn.com
- 21 50 20 57 / 982 47 057

Kommunalbanken (KBN)

Utlånsavdelingen

- 6 kundeansvarlige
- Fagansvarlig utlån

- Porteføljeforvalter
- Kredittanalytiker
- Green Team

**Lars Strøm
Prestvik**
Utlånsdirektør

**Mari
Urmo Harstad**
Senior kundeansvarlig
Vestland
Møre og Romsdal
Troms og Svalbard

Torger Jonassen
Senior kundeansvarlig
Innlandet
Trøndelag

Lars Bekkelund
Senior kundeansvarlig
Store kommuner og
Akershus

Tom Pehrsen
Porteføljeforvalter

Torunn Brånå
Fagansvarlig grønn finans

Miriam Andersen
Rådgiver klima og
grønn finans

Terje Dalby
Senior kundeansvarlig
Viken
Vestfold og Telemark
Agder

**Anne Jenny
Dvergsdal**
Senior kundeansvarlig
Rogaland
Nordland
Finnmark

**Terje
Fronth-Pedersen**
Senior kundeansvarlig
Store kommuner

Guttorm Egge
Senior kredittanalytiker

Kia Kriens Haavi
Rådgiver klima og
grønn finans

Borghild Storaas
Rådgiver klima og
grønn finans

Lars Ludvigsen
Fagansvarlig utlån

Martin Bø
Studentengasjement

Agenda

- Finansforvaltning

- Presentasjon av verktøy
  - Kundeporal
  - KBN Finans
  - Grønne lån
  - Klimarisikoportal

Finansforvaltning

- **(Re)finansiering våren 2020**
- **Gjennomsnittlig portefølje i Vestland**
- **Gjennomgang finansreglement**
- **Analyse av finansrapporter 1.tertial 2020**

KBN

(Re)finansiering våren 2020

utlåns

Observasjoner fra desken i KBN

KBN

- Hvordan gikk det, og hvilke virkemidler ble tatt i bruk da vi fikk en sort svane og markedet ble vanskelig?
- Var vi i nærheten av «Vesentlig finansiell risiko»?

Tidslinje

13. feb - Spreader før koronasjokk:
(sert og obl)

3 mnd	6 mnd	1 år	2 år	4 år	5 år	7 år	10 år
4	7	11	15	20	32	42	50

10. mars – Regjeringen kommer med strakstiltak.

12. mars – Norges Bank legger ut det første ekstraordinære F-lån
- Spreader på kommuner øker med i snitt 24 bp – fra uken før

17. mars – En kommune får ikke refinansiert ved første forsøk.
- Vi vet nå at det er ca. 37 mrd. i refinansiering før halvårsskiftet. I tillegg kommer nye lån.....

18. mars – Midlertidige endringer i Retningslinjer for sikkerhetsstillelse for lån i Norges Bank
- KBN er eneste budgiver på ett sertifikatlån, og
- KBN er ved flere anledninger eneste budgiver på fastrenter

19. mars - Spreadene når sin topp med denne rekka:

3 mnd	6 mnd	1 år	2 år	4 år	5 år	7 år	10 år
67	69	73	81	86	96	105	113
1575 %	886 %	564 %	440 %	330 %	200 %	150 %	126 %

30. mars – **KBN får kapitaløkning**

Fra 11/03 til 30/04		
Vi vant:	9,7 mrd	74 stk
Markedet:	10,5 mrd	54 stk
KLP:	2,2 mrd	28 stk
Sum	22,5 mrd	156 stk
Pr dag	0,661 mrd	4,33 stk

Litt
om
tall

Fordeling pr. prod:	Marked	KBN
Sert:	11,0 mrd	2,4 mrd
FRN:	2,4 mrd	1,7 mrd
Fast obl:	3,7 mrd	2,3 mrd
Lange lån:	5,4 mrd	3,3 mrd
Sum	22,5 mrd	9,7 mrd

Hvordan gikk det, og Hvilke virkemidler ble tatt i bruk da vi fikk en sort svane og markedet ble vanskelig?

- Alle fikk (re)finansiert til slutt, hos noen med noe høyere puls enn vanlig.
- Takk til Norges Bank og staten!

Var vi i nærheten av «Vesentlig finansiell risiko»?

- § 14-1. Grunnleggende krav til økonomiforvaltningen

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide samordnete og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets eller regionens utvikling.

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at **betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.**

Vedlegg

Midlertidige endringer i Retningslinjer for sikkerhetsstillelse for lån i Norges Bank

Norges Bank endrer midlertidig Retningslinjer for sikkerhetsstillelse for lån i Norges Bank (Rundskriv 1/2016).

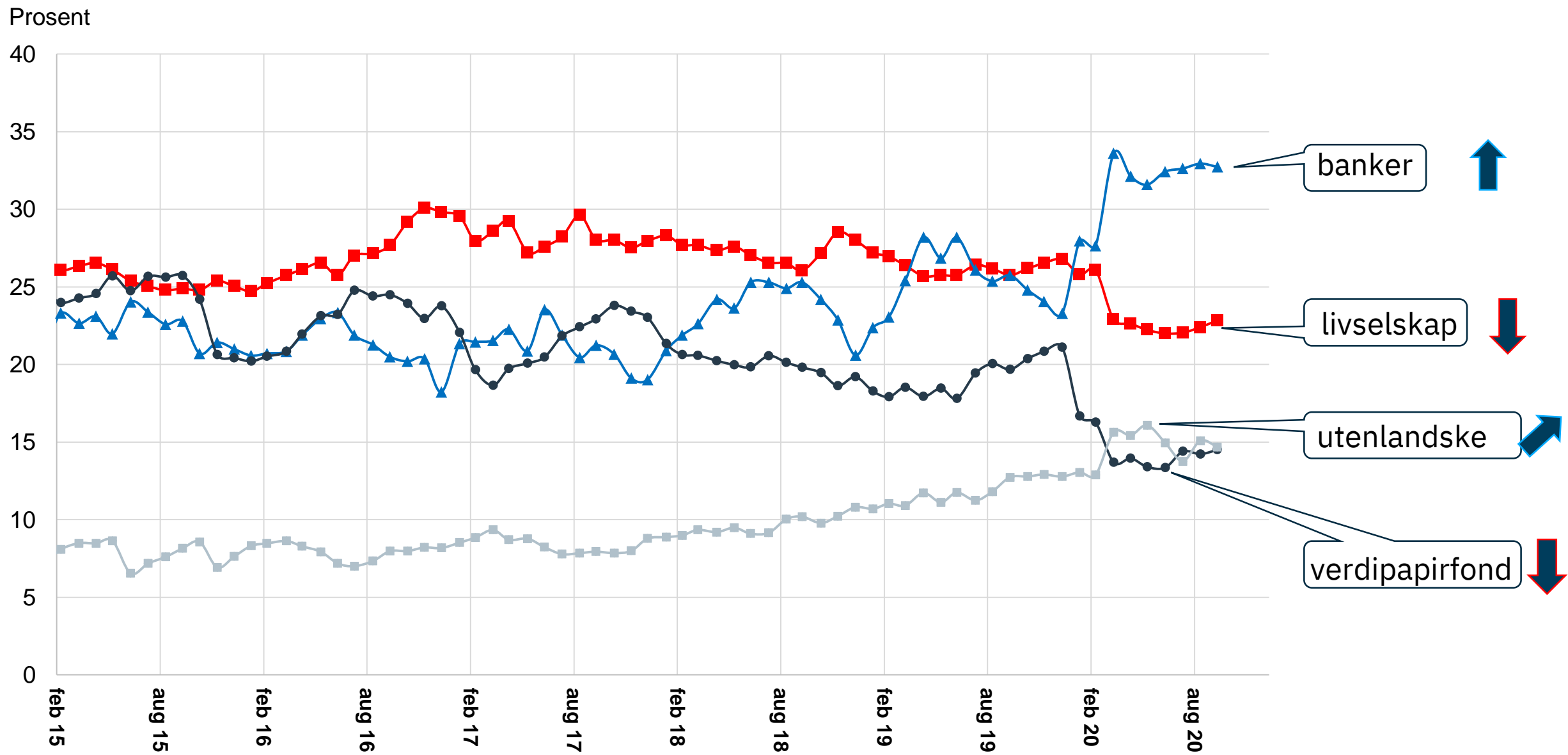
Følgende endringer trer i kraft med umiddelbar virkning:

- Kravet til minste utestående volum for private utstedere i norske kroner reduseres til 100 millioner kroner (Punkt 2.7 første avsnitt)
- Kravet til minste utestående volum for private utstedere i utenlandsk valuta reduseres til tilsvarende 50 millioner euro (Punkt 2.7 andre avsnitt)
- Grensen på maksimalt 20 prosent av utestående per ISIN per låntaker oppheves (punkt 2.7 tredje avsnitt). Det er ingen øvre grense en låntaker kan pantsette per ISIN.
- Verdipapirer i norske kroner som har garanti fra en norsk kommune eller fylkeskommune unntas fra kravet om kredittvurdering

Endringene gjelder inntil videre.

[Se rundskriv 1/2016: Retningslinjer for sikkerhetsstillelse for lån i Norges Bank](#)

Endring største kjøpere av verdipapirer som følge av covid-19

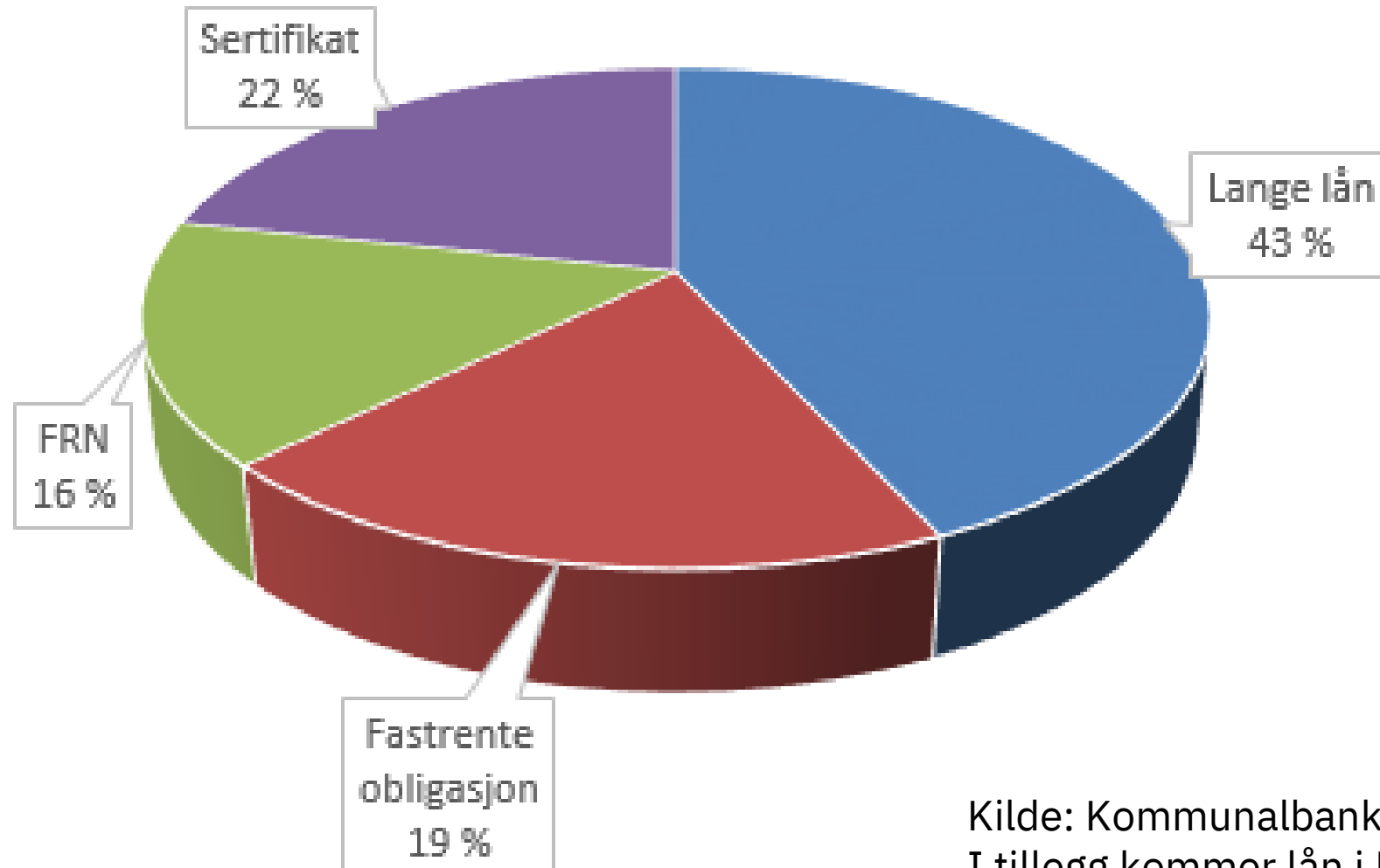
The logo for KBN (Den Norske Stats Kommunalbank) is displayed in white text on a dark blue background. The letters 'KBN' are in a bold, sans-serif font.

Gjennomsnittlig låneportefølje i Vestland

Og apropos måltall

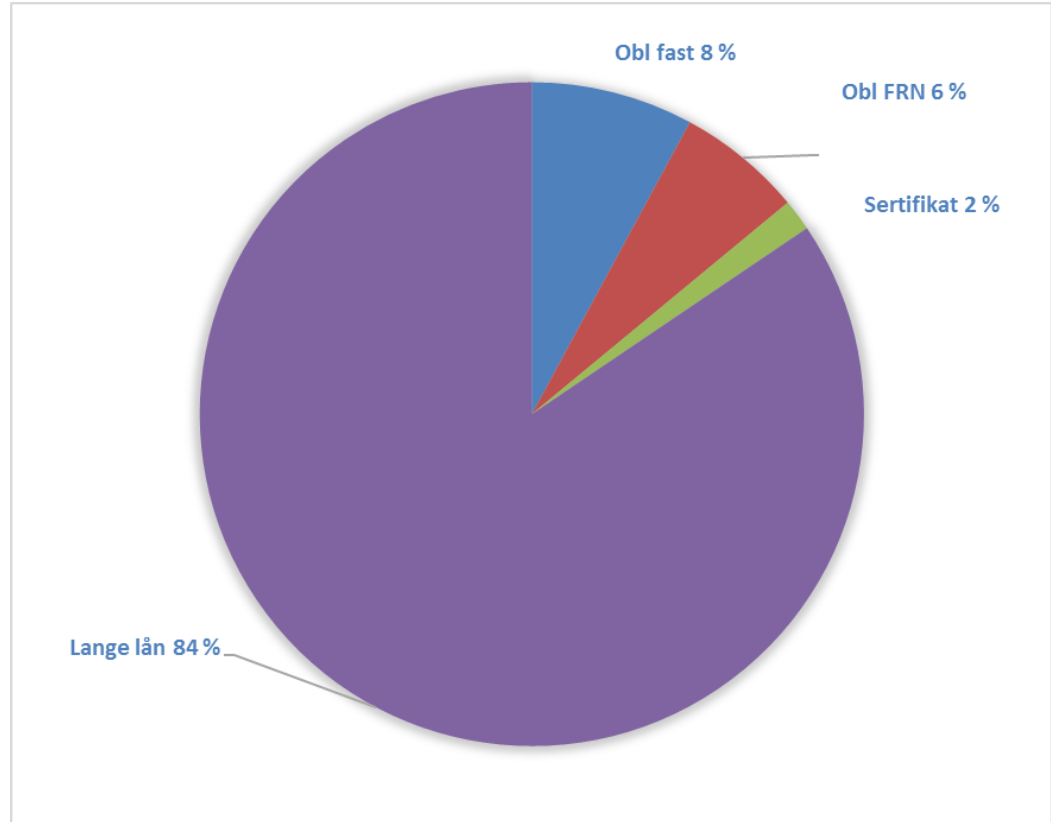
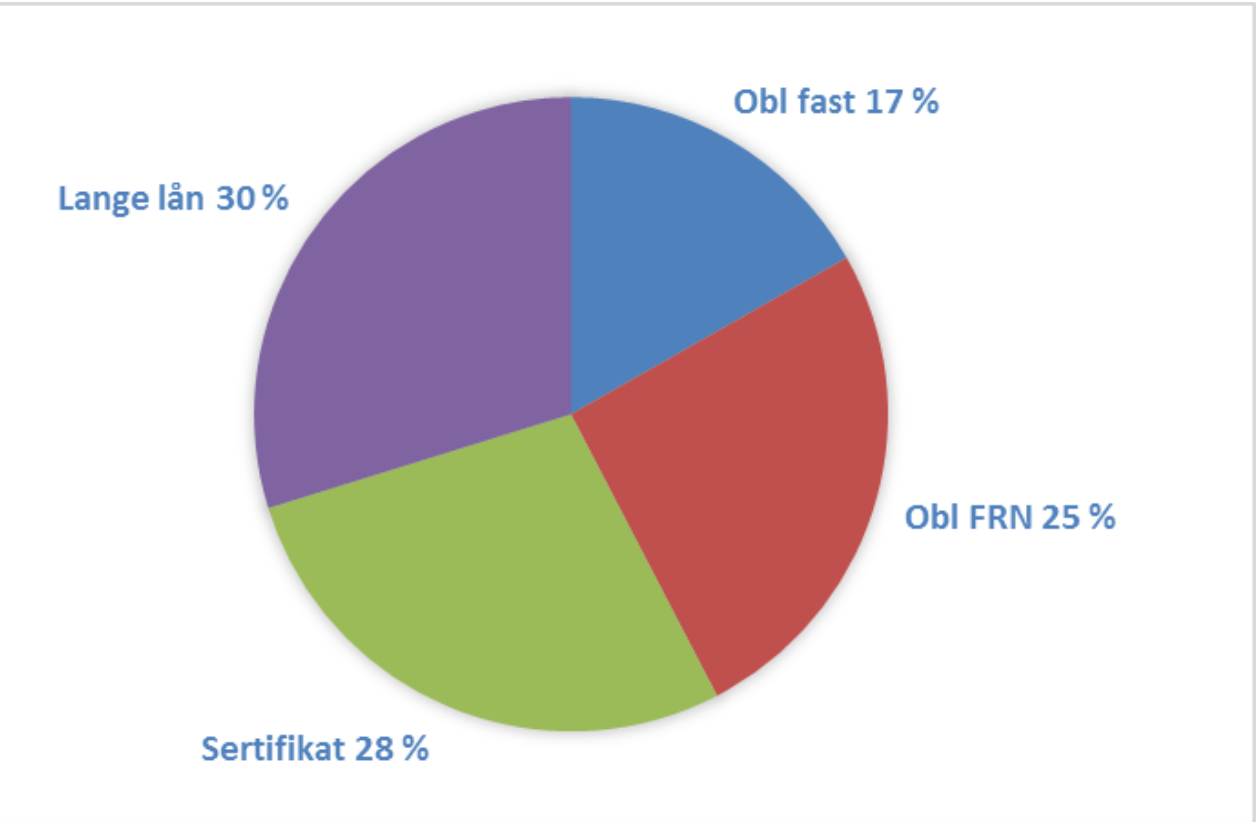
- **Trafikklys for kommunene i Vestland**
(etter kk-gjennomgang okt20), basert på
- **KBNs kredittvurderingsmodell**

Gjennomsnittlig gjeldsportefølje i Vestland per 14.10.20

Kilde: Kommunalbanken og Stamdata
I tillegg kommer lån i KLP

Gj.sn. Gjeldsportefølje «Hordaland» vs «Sogn og Fjordane»

Hvilken “portefølje” har den laveste renta?

Hva er en god portefølje?

Finnes det noen fasit?

Hva gir lavest rente vs. risiko?

Hvor mange rammer skal vi ha?

Hva skal man ha med i finansreglement?

Hvorfor skal vi ha grønne lån?

Kanskje kan vi få noen tips senere i dag.

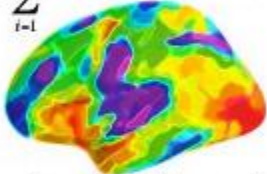
Trafikklys for kommunene i Vestland –

etter kredittkomite-gjennomgang okt2020

Område	Farge Vedtak 2016	Farge Vedtak 2017	Farge Vedtak 2018	Farge Forslag 2019	Samlet utslag 2018	Utslag Nye 2019	Utslag Borte 2019	Utslag Samlet 2019	K-1 <2/<-2 DR,Akk+	K-2 <0/>4 DR,Akk+	K-3 100/33 NLG/	K-4 G>125 Netto	K-5 Robek Ja/Nei	Disp.f. + Akk.res. 2019	Hav-bruks-fond 2019	Hav-bruks-fond 2020	Folke-mengde Endr. 2016-19
Landet																	
Landet u. Oslo	41	30	25	31	62	14	7	49		R+A	Kort.	Lånegjeld	12	10 / 5 / 0			
Bergen	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		12,4			1,9
Etne	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		15,4	0,1	1,2	-1,8
Sveio	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		19,6	0,2	2,1	1,9
Bømlo	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		8,3	0,6	2,6	1,3
Stord	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	X			X	.	.	.	129		3,3	0,0	0,2	-0,3
Fitjar	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		14,1	0,3	3,1	0,0
Tysnes	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		21,5	0,6	6,4	0,8
Kvinnherad	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		21,0	0,5	2,4	-1,3
Eidfjord	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		24,9			-1,6
Ulvik	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		7,3			-4,5
Kvam	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		8,0	0,3	1,4	0,4
Samnanger	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		4,3	0,1	0,8	-0,1
Austevoll	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		16,2	0,6	6,6	1,6
Askøy	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn	X			X	.	.	129/38	129		6,0	0,0	0,2	2,5
Vaksdal	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		18,6	0,0	0,3	-3,5
Modalen	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		17,0			1,3
Osterøy	Grønn	Grønn	Grønn	Lysegul	X			X	.	.	.	.	Ja	4,8	0,1	1,5	0,9
Austrheim	Gul	Gul	Gul	Lysegul	X			X	.	.	.	.	Ja	0,1	0,1	1,4	-0,5
Fedje	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		5,6	0,2	2,2	-6,6
Masfjorden	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		23,9	1,8	2,4	-1,1
Gulen	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		25,2	2,5	9,2	-3,1
Solund	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		20,1	6,0	17,5	1,0
Hyllestad	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		9,1	1,6	9,0	-7,6
Høyanger	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		6,3	0,2	2,2	-4,7
Vik	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		10,0			-3,2
Aurland	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		23,9			-0,3
Lærdal	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		4,1			-1,5
Årdal	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		4,5			-3,2
Luster	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		17,9			0,4
Askvoll	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		11,3	0,9	4,9	-1,8
Fjaler	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		6,1	0,2	2,1	-2,1
Bremanger	Gul	Gul	Gul	Lysegul	X			X	.	.	.	.	Ja	-1,4	1,4	3,5	-5,7
Gloppen	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		0,2	0,0	0,3	1,2
Stryn	Grønn	Grønn	Grønn	Grønn					.	.	.	.		6,7			-1,2
Kinn			Grønn	Grønn		X		X	.	.	.	126		3,3	0,7	2,1	-1,6
Ullensvang			Grønn	Grønn					.	.	.	.		6,8	0,1	0,7	-3,4
Voss			Grønn	Grønn					.	.	.	.		4,7	0,0		1,5
Bjørnafjorden			Grønn	Grønn					.	.	.	.		22,2	0,2	1,0	3,6
Øygarden			Grønn	Grønn					.	.	.	.		3,7	0,1	1,0	3,1
Alver			Grønn	Grønn					.	.	.	.		10,3	0,2	1,0	1,2
Sogndal			Grønn	Grønn					.	.	.	.		8,5	0,0		3,4
Sunnfjord			Grønn	Grønn					.	.	.	.		6,2	0,0		0,7
Stad			Grønn	Grønn					.	.	.	.		10,0	0,6	0,8	0,8

Vår modell for vurdering av kommuner

- Fem kriterier (Seks nøkkeltall og én test (Robek))
  - Driftsinntekter, Netto driftsresultat og Akkumulert årsresultat
  - Rente- og avdragsbelastning
  - Netto lånegjeld i % av driftsinntekter og Andel kortsiktig lånegjeld
  - Robek (Ja/Nei)
- Kriterie 1 – «Eksisterende problemer»
  - **Netto DR < 2% av DI** samt **akkumulert underskudd** for begge de to siste årene
  - Tar uansett med alle kommuner med **akk. årsresultat < -2%** (ref. ROBEK)
- Kriterie 2 – «Potensielle fremtidige problemer»
  - **Netto DR < 0%** av DI samt **akkumulert underskudd** samt **renter og avdrag > 4% av DI**
- Kriterie 3 – «Gjeldssammensetning og betjeningsevne»
  - **Andel kortsiktig lånegjeld** i.f.t. brutto lånegjeld **> 33%** og
  - **Netto lånegjeld** i % av driftsinntekter **> 100%**
- Kriterie 4 – «Total gjeldsbelastning»
  - **Netto lånegjeld** i % av driftsinntekter **> 125%**
- Kriterie 5 – «**ROBEK**»
  - Ja/Nei

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^8 \frac{(PM_i^{\text{exp}} - PM_i^{\text{mod}})^2}{P_{\text{correct}}(m,s)}$$

$$P_{\text{correct}}(m,s) = 1/(1 + \exp)$$

KBN

Gjennomgang finansreglement og rapportering

KBN

Vi har gått gjennom 203 finansreglement og 90 finansrapporteringer pr 30.04.20

143 stk med rapportert rente pr 30.40.20

Vi har sett på:

- Ivaretagelse av krav i forhold til kommunelov/forskrift
- Ordlyder og valg av strategier på låneportefølje og rentesikringer
- Innhold og fremstilling i finansrapportene

Stø kurs basert på etablerte og forankrede strategier

eller

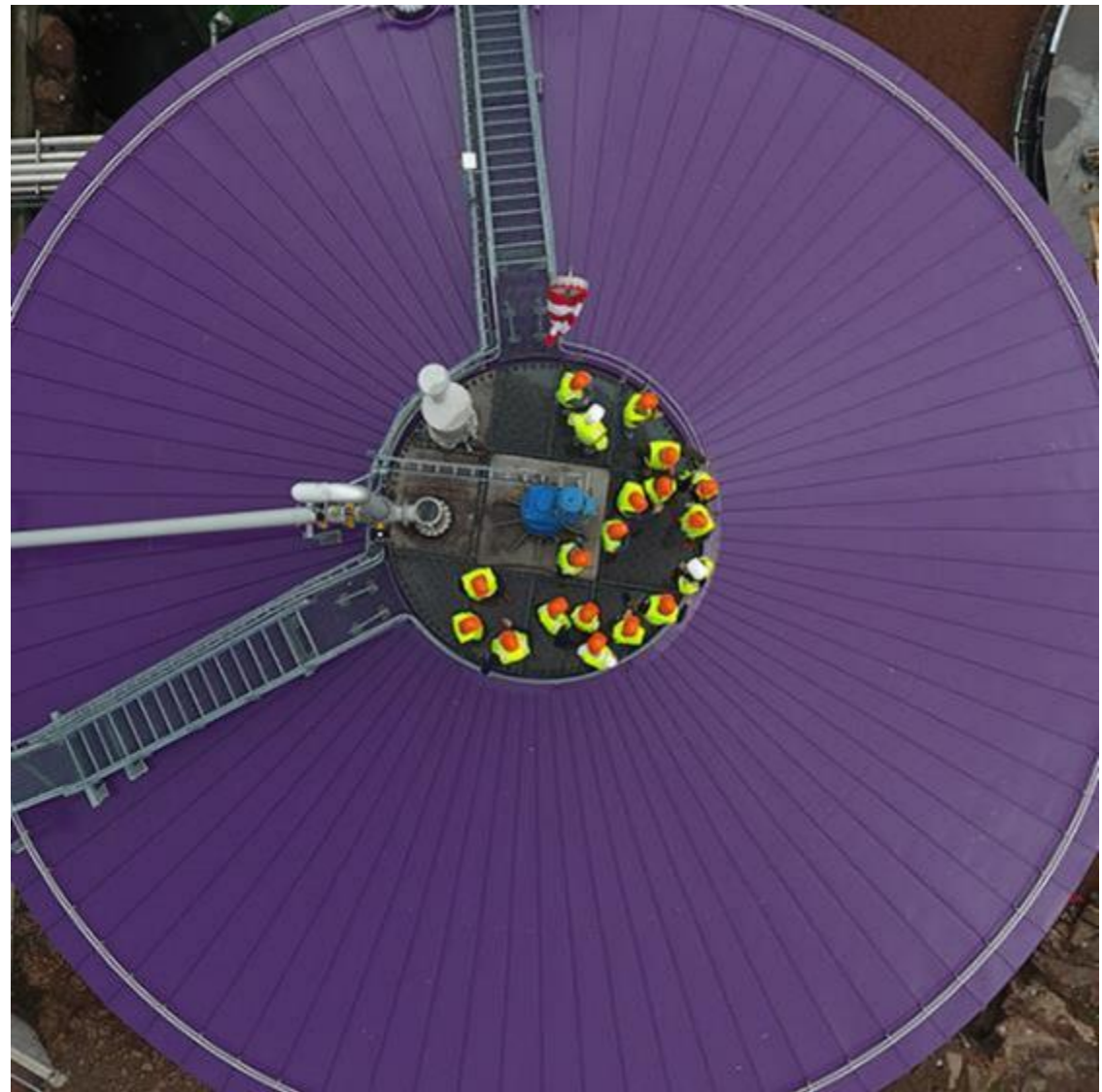
Veien blir til etter hvert, med kryssende målsettinger, opportuniste og rammer uten godt forankrede strategier

«Hvor skal vi?», spurte Nasse Nøff.
«Jeg vet ikke», sa Ole Brum
- og så gikk de dit.

Hovedfunn i vår gjennomgang

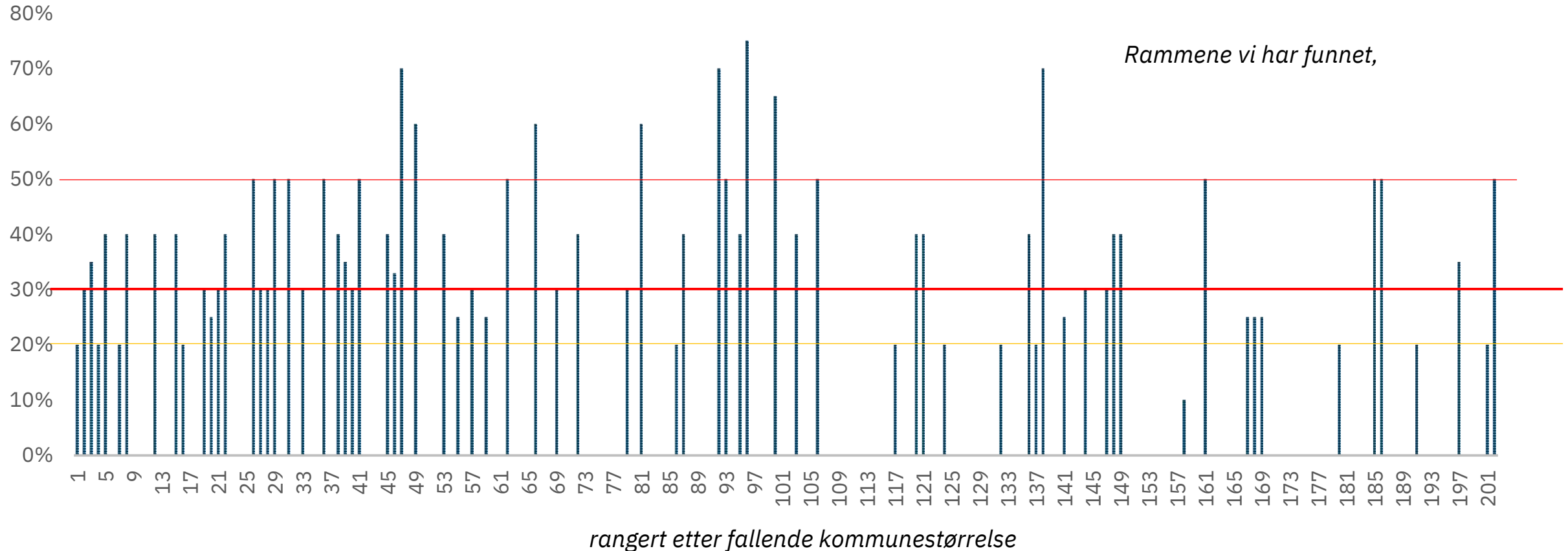
- 20% vedtatt reglement i 20
  - 17% vedtatt reglement i 19
  - 52% vedtatt i 15-18
  - 12% vedtatt i 14 eller før
-
- Krav til største enkeltlån:
    - Høyest 50%
    - Snitt 30%
    - Lavest: 10%
    - 38% har ikke krav til største enkeltlån

Ramme for maks forfall innen 12 mnd

- 36% har ramme for maks forfall
- 60% burde hatt fordi de benytter obligasjonslån
- 50% må ha (mener KBN) ramme fordi sertifikatlån benyttes

Ramme for maks forfall innen 12 mnd:

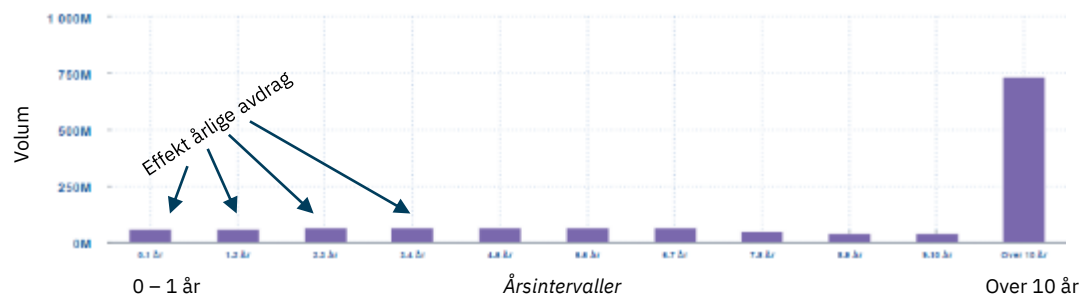

Ulike porteføljer gir ulike risikoprofiler - (kapitalbinding/løpetid)

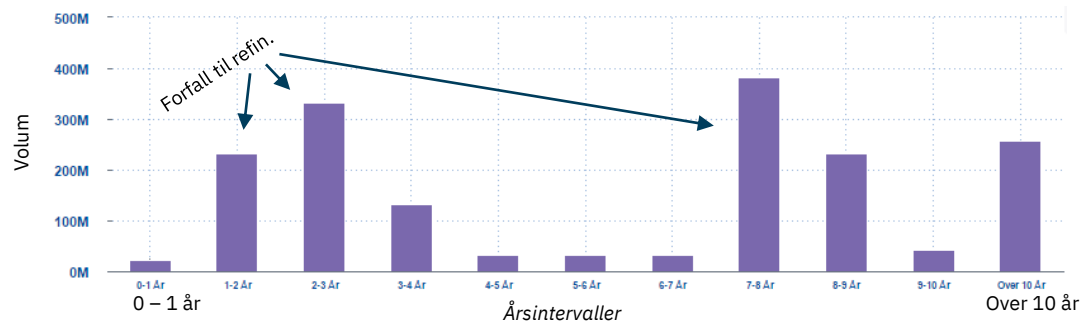
Portefølje A:

Kun lange lån avdragslån.
Kapitalbinding ≈ 13 år

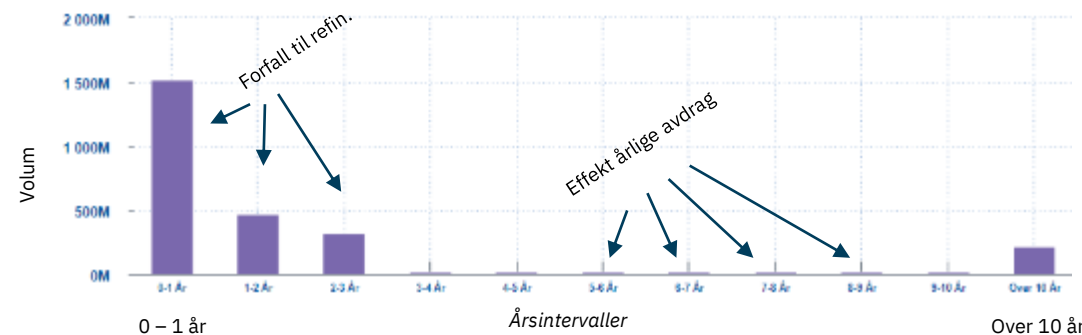
Portefølje B:

Lange lån med innslag av
korte avdragsfrie obligasjonslån.
Kapitalbinding ≈ 7 år

Portefølje C:

Hovedsakelig korte sertifikatlån,
Kapitalbinding ≈ 1,7 år

■ Den mest brukte rammen:

Minimum andel flytende	Minimum andel fast	Rom for endring i andel fastrente	Krav til vektet rentebindingstid e.l.
33 %	33 %	33 %	1 – 5 år

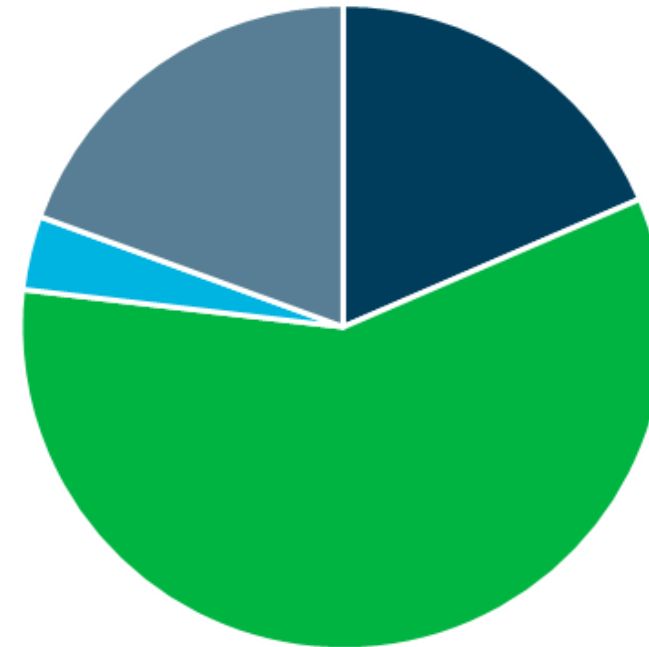
Ramme for fastrente

- 25% i utvalget har akkurat denne
- 1% har høyere minimumsramme enn 33% på flytende gjeld (!)
- 26% har lavere minimumsramme på flytende rente
- 28% har rammer uten krav til flytende (bare fast)
- 20% har ingen krav til fordeling

Ramme for rentebinding

- 30% har 1-5 år som krav til rentebinding
- Stort spenn i realistiske og urealistiske krav

■ Maks ramme for fast rente:

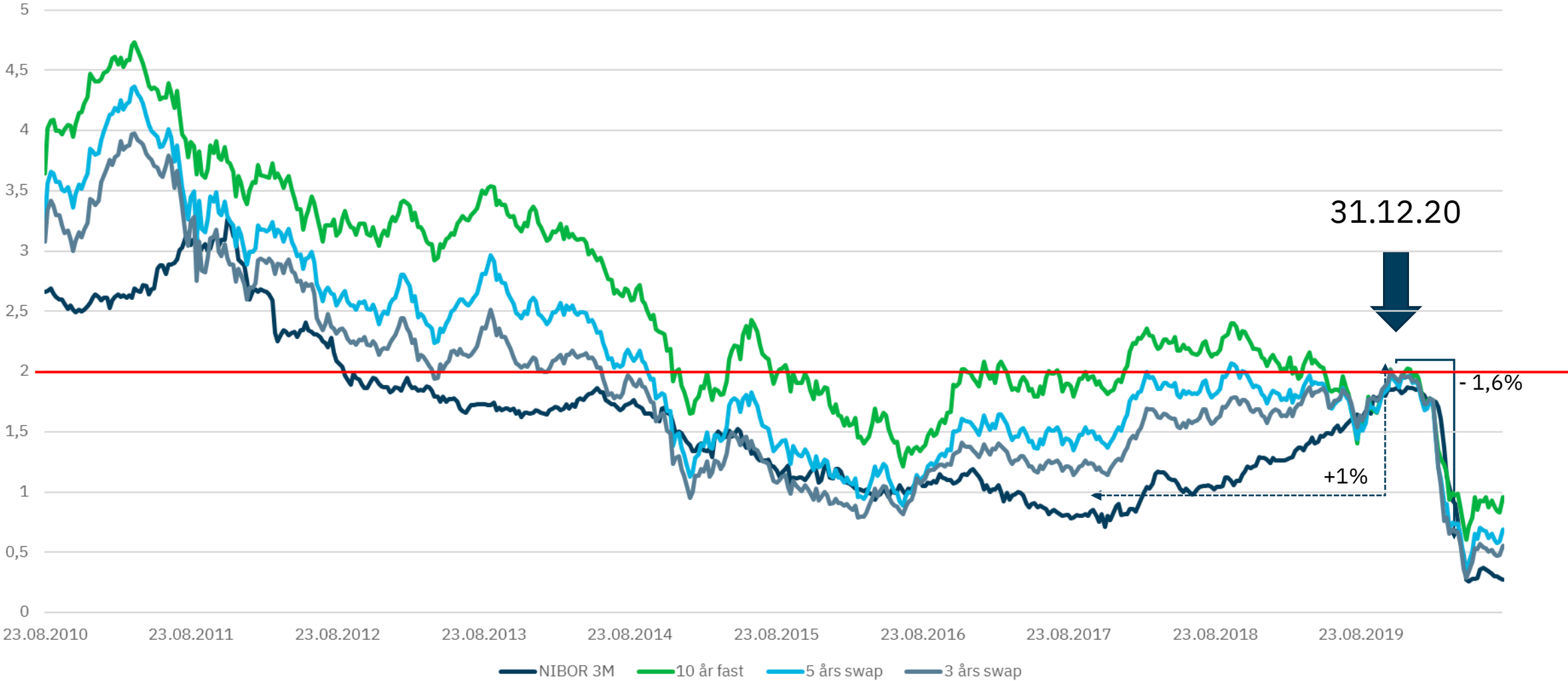

■ Inntil 100% ■ 50%-90% ■ under 50% ■ Ikke def.

KBN

Rentestrategi

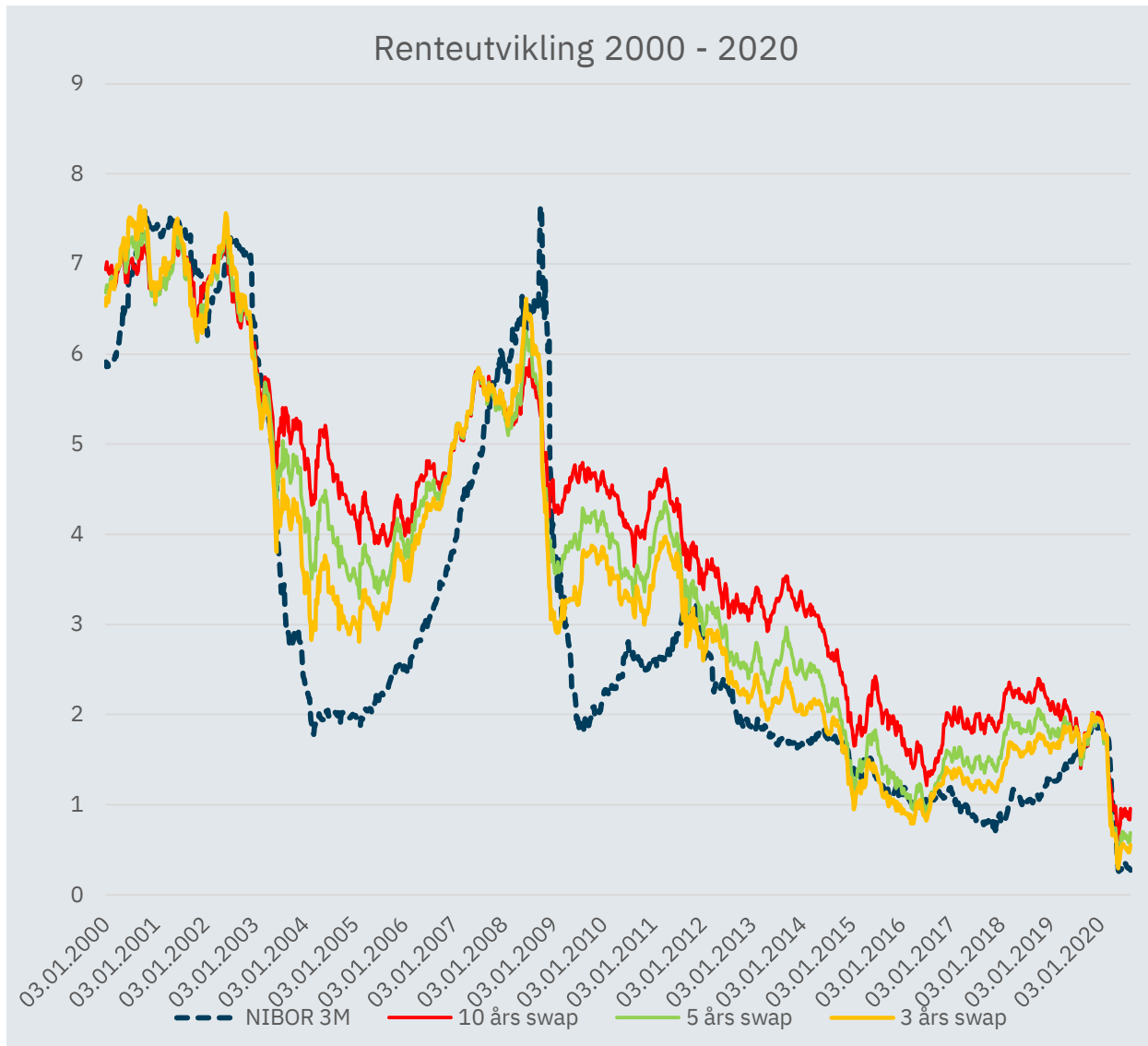
Rekordlave renter siden april 2011

KBN

Hvorfor rentesikre deler av gjelden?

Rammer og håndtering av rentestrategi

1. Lån = renterisiko

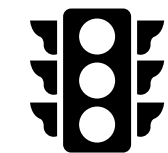
- Bruk av fastrenter er en type forsikring mot rask/uventet renteoppgang
- Omfang av fastrenter og tidspunkt for inngåelse av avtaler viktigste premis for faktisk rentekostnad

2. Utvikle en egen rentestrategi som står i forhold til evne/ønske om å håndtere en renteoppgang og mulighet til å bruke flytende rente

1. Klargjøre med seg selv hva som er en riktig strategi
2. Etablere riktige rammer på andel fast og flytende samt løpetid og hva som skal trigge endringer i fast/flytende rente

3. Skille mellom **netto rentekspontert gjeld** og netto lånegjeld

Definer netto gjeld

- Andeler og løpetid på rentebinding må måles mot gjelden som påvirker kommuneøkonomien.

■ Eksempler:

4.6 Netto gjeldsportefølje

Netto gjeldsportefølje defineres som totalgjeld fratrukket selvfinansierende gjeld. Med selvfinansierende gjeld menes:

- Gjeld tilsvarende årets beregningsgrunnlag innenfor selvkostområdet (VAR)
- Gjeld tilsvarende årets beregningsgrunnlag for rentekompensasjonsordning
- Videreformidlingslån, herunder startlån fra Husbanken

Kilde: Indre Østfold

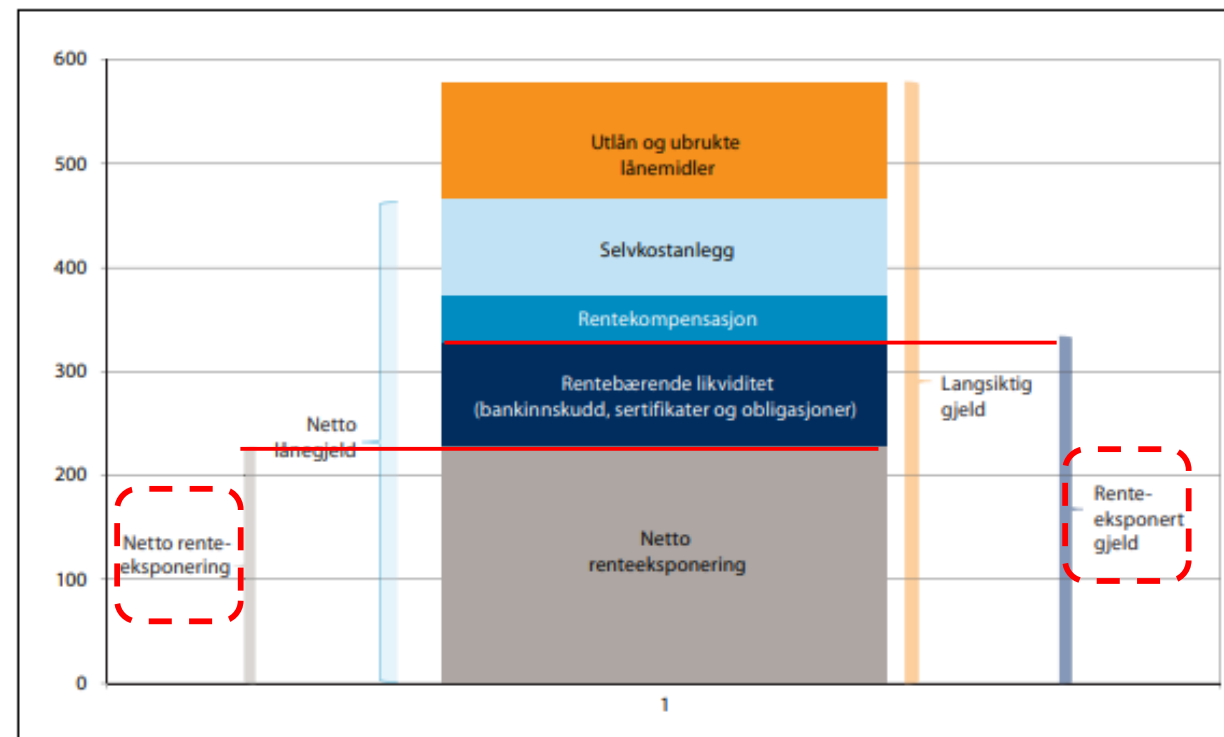
§ 3-3 Regler for rentebinding og rentesikring

Asker Kommune skal ha rentesikring. Ved beregning av nivå på rentesikring skal man trekke fra den del av gjelden som er selvfinansierende (startlån og VAR-lån).

Forklarende eksempel

Total lånegjeld	5 000 000
- Startlån	700 000
- VAR beregningsgrunnlag	900 000
Sum selvfinansierende	1 600 000
Sum gjeld med renterisiko	3 400 000
Sikringsgrad av gjeld med renterisiko	30 % - 60 %

Kilde: Asker

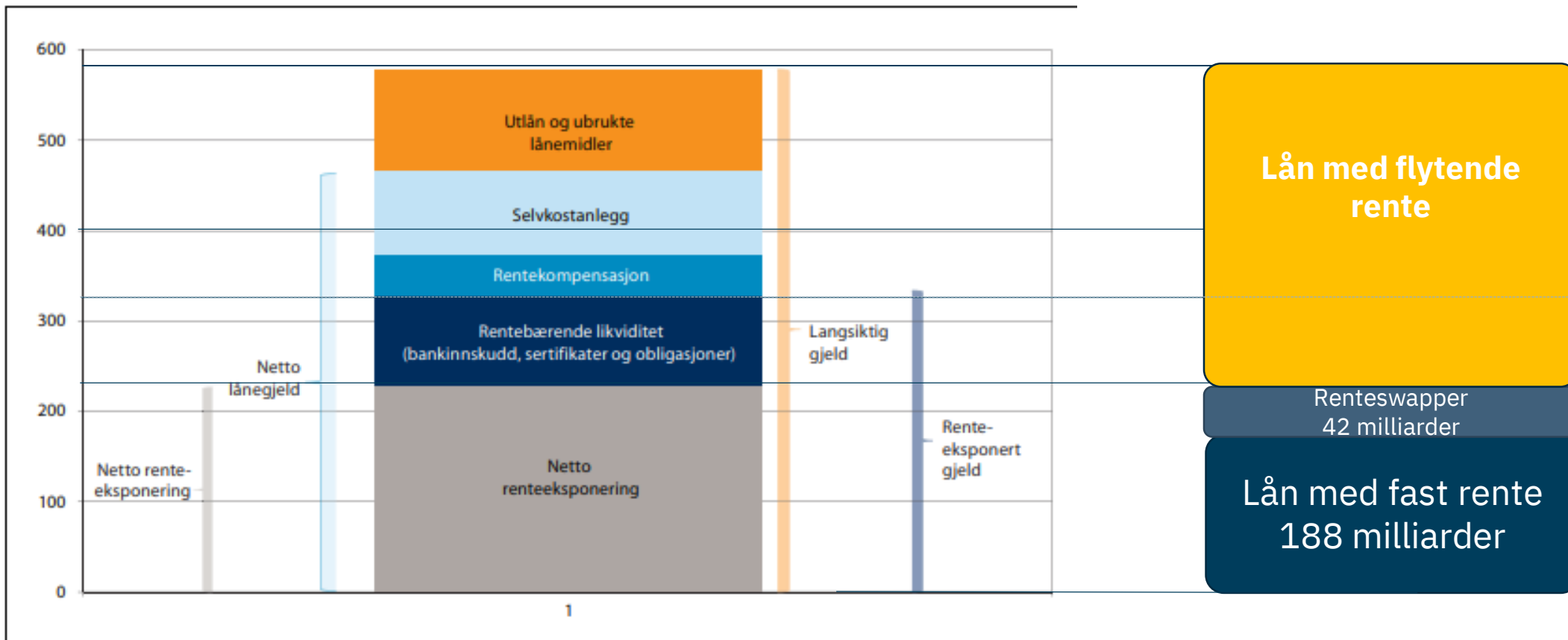

Figur 11.6 Kommunesektorens langsiktige gjeld og renteeksponering ved utgangen av 2019. Mrd. kroner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Har noen sikret for mye?

Tall pr 31.12.2019:

Figur 11.6 Kommunesektorens langsiktige gjeld og renteeksponering ved utgangen av 2019. Mrd. kroner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Sum fastrenter og rentederivater er høyere enn netto renteeksponert gjeld

- Ikke gjør dette vanskeligere enn nødvendig, men etabler nødvendige rammer!

- **Tilpasse finansieringsstrategi til egne forutsetninger:**
  - Størrelse på låneportefølje
  - Kompetanse og tilgjengelige ressurser
  - Valga av risikoprofil - muligheter til å håndtere refinansieringsrisiko

- **Lag din egen rentestrategi – ikke bruk naboens:**
  - Andel og lengde på fastrenter avhengig av hvor mye renterisiko du vil eller kan håndtere
  - Avklare muligheter til eget rentesyn og fleksibilitet til å endre andel fastrente og løpetid på fastrentene

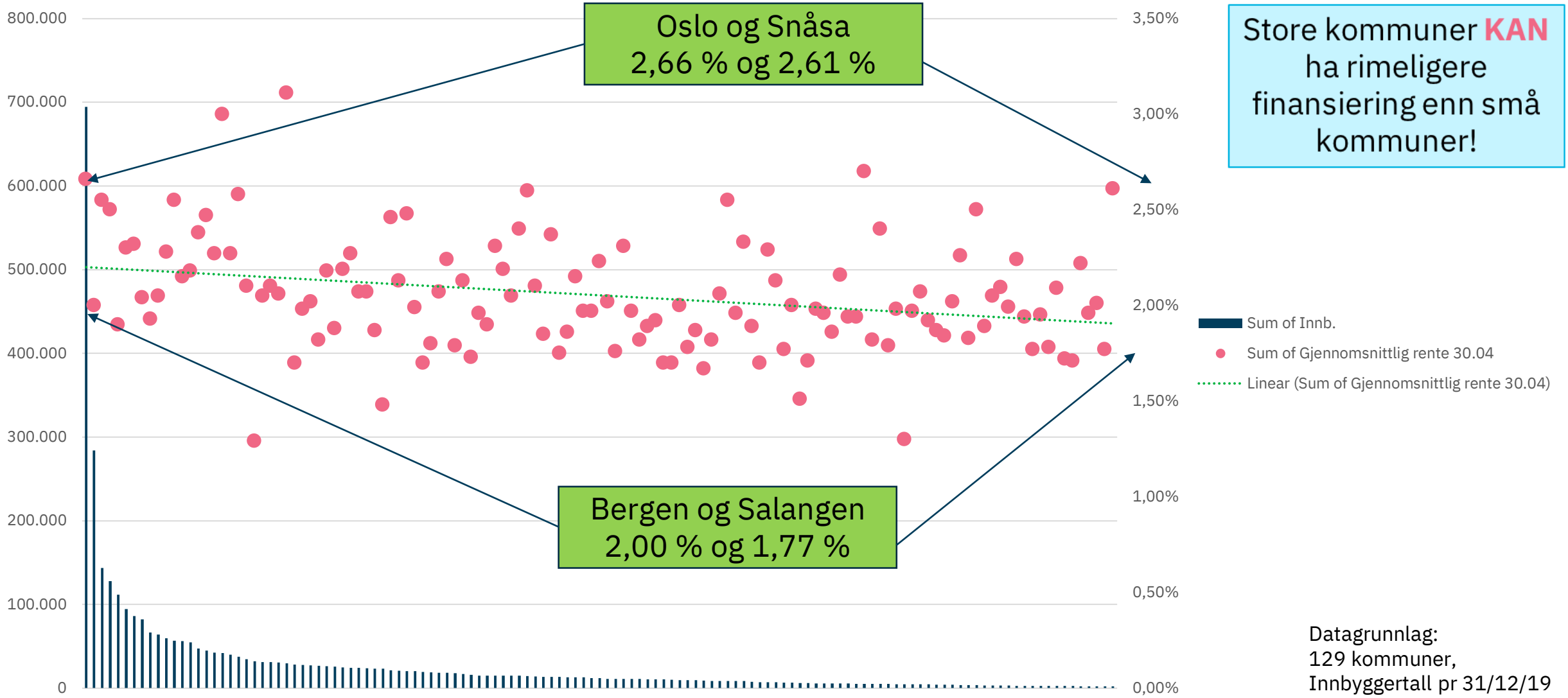
Analyse av finansrapporter 1. tertial 2020

Er det noen sammenhenger mellom:

- Renter
- Størrelse
- Porteføljer
- Gjeldsgrad
- Resultater

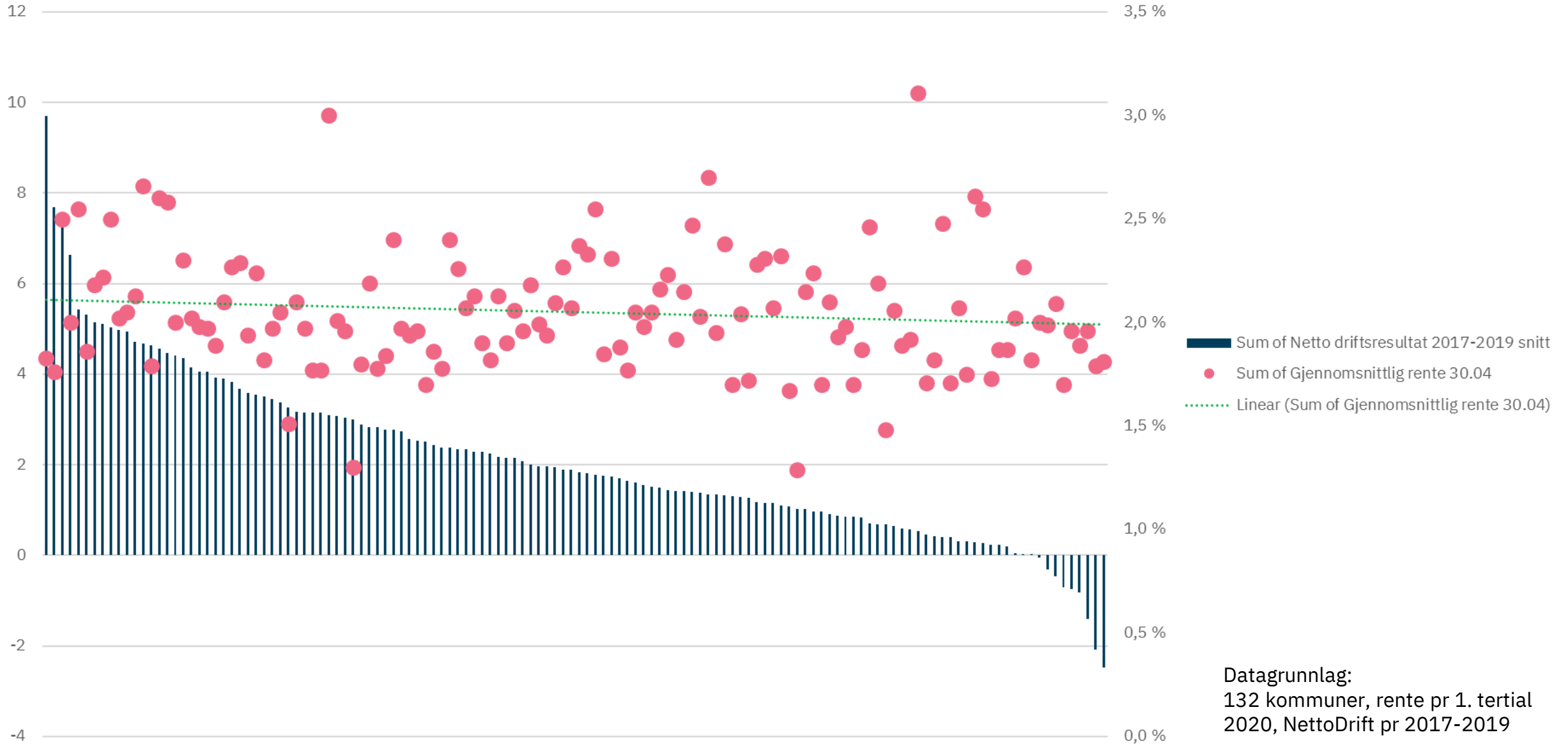
Kommunestørrelse og snittrente

Datagrunnlag:
129 kommuner,
Innbyggertall pr 31/12/19
og **snittrente pr 1. tertial**
2020

Netto drift og snittrente

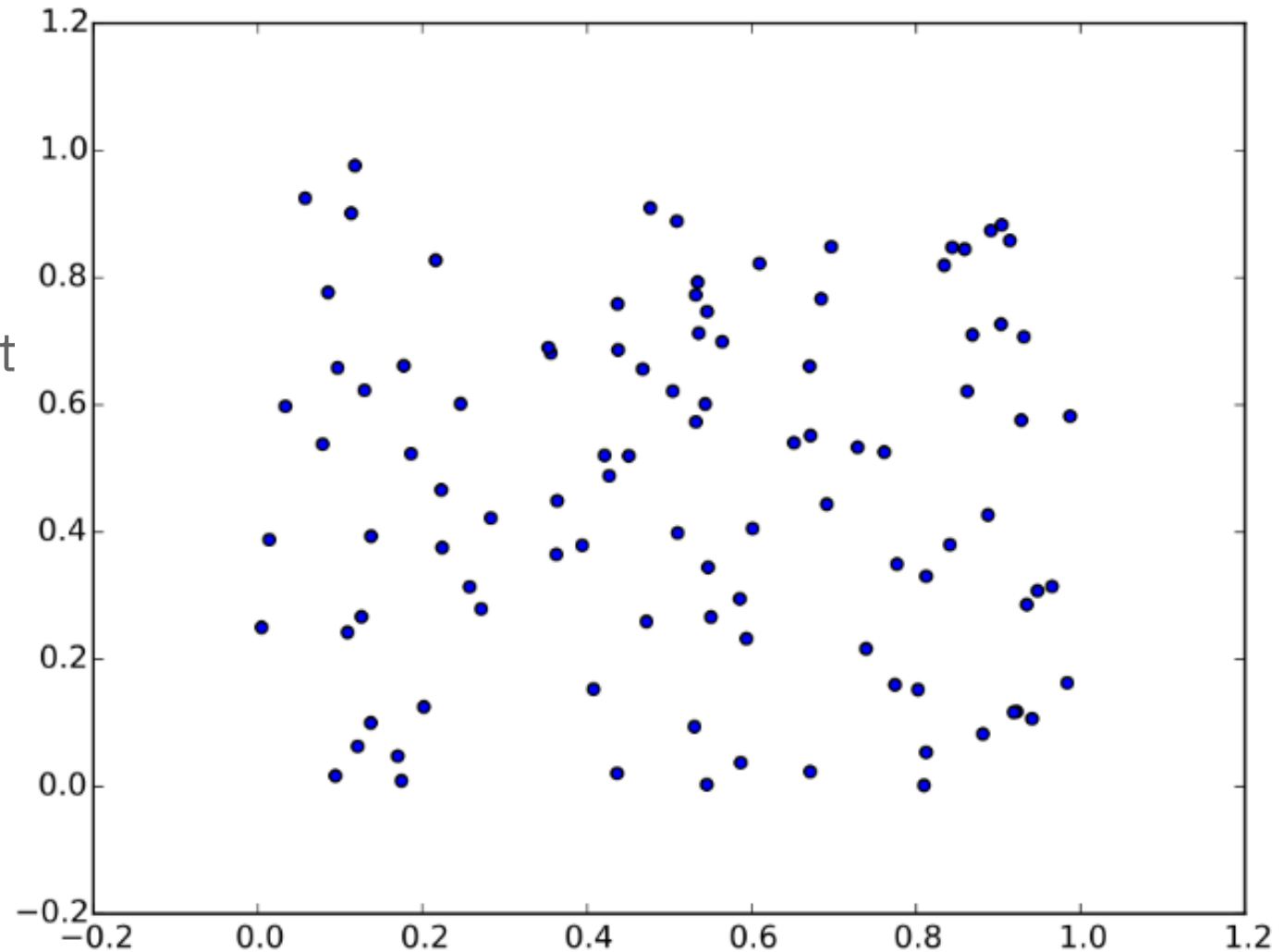

Område	Sammenheng?
Fastrenter og snittrente	Jepp
Kommunestørrelse og snittrente	Nnnjei
Gjeldsgrad og andel fastrente	Nei
Sertifikatlån og snittrente	Tjjeeeii
Markedslån og snittrente	Tjaoinjei
Netto drift og snittrente	Nei

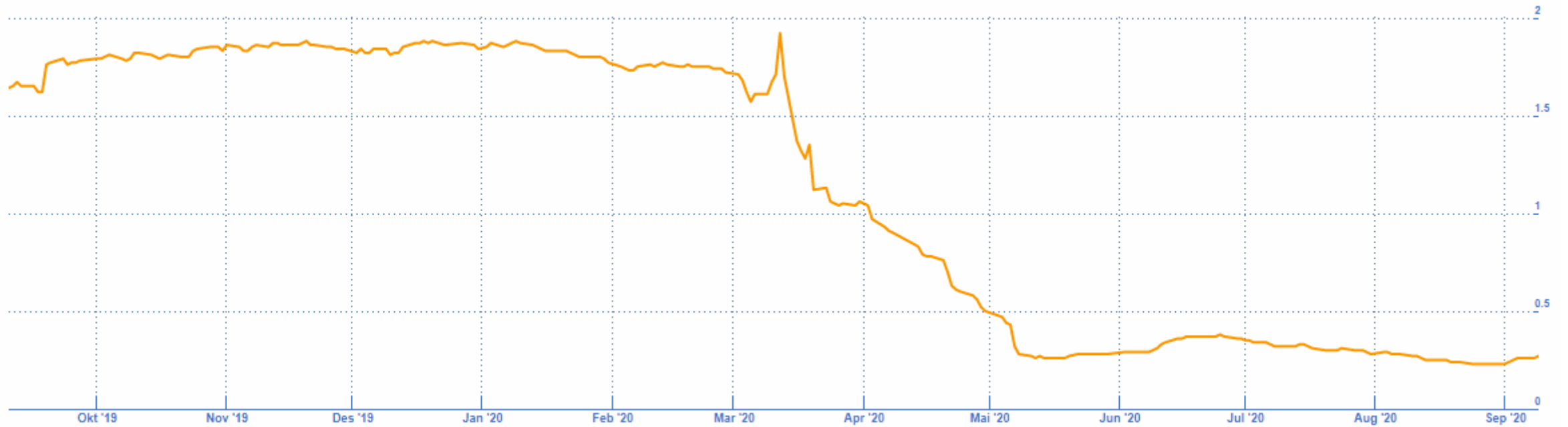

Hvorfor er det slik?

- Tilfeldigheter?
- Lokale forhold styrer?
- Man overtar en portefølje og antar at det er greit?
- Økonomisjefens interesse?

- Tidspunkt for når man inngår avtalen/lånet er avgjørende

2. Presentasjon av verktøy

Verktøykasse KBN

1. Kundeportal
2. KBN Finans
3. Grønne lån
4. Klimarisikoportal

Les om grønne lån

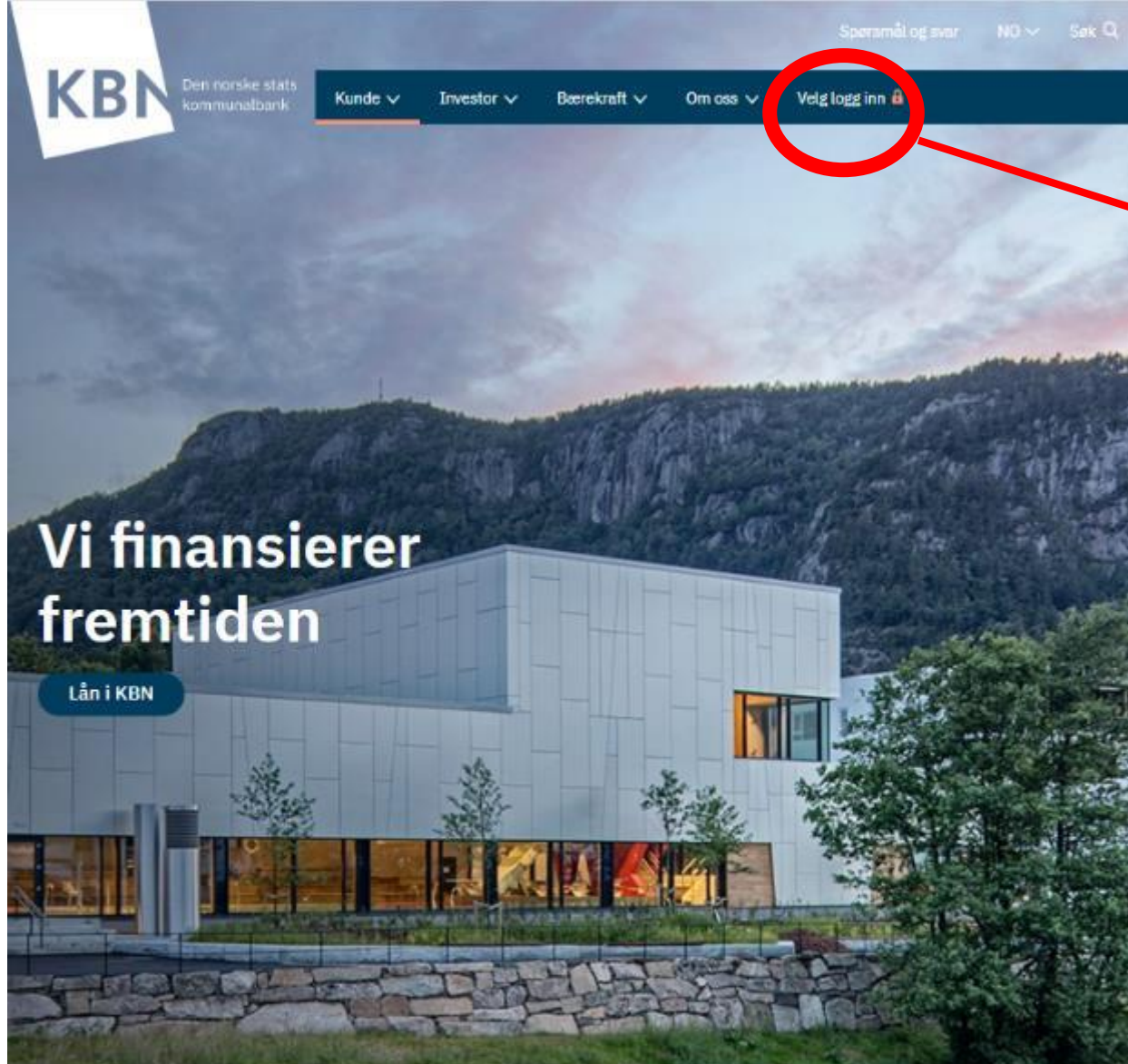
Sjekk kommunens
klimarisiko

Nyheter om renten

Velkommen til
kundeseminar

Logg inn

Kundeportal

- Full oversikt over ditt kundeforhold til KBN
- Oversikt over dine lån og garantier
- Forespør om nye lån eller endringer i eksisterende lån
- Lag tilbudsforespørsel du kan sende til flere
- Tilgang til relevante lånedokumenter

[Logg inn i kundeportal](#)

Trenger du tilgang? [Ta kontakt med din kontaktperson.](#)

KBN Finans

- Komplette verktøy for gjeldsforvaltning
- Informasjon om renter
- Lån i Husbanken integrert
- Budsjett for renter og avdrag
- Analyser og rapporter av gjeldsporteføljen

[Logg inn i KBN Finans](#)

Trenger du tilgang? [Les mer om KBN Finans.](#)

[Les om grønne lån](#)

[Sjekk kommunens klimarisiko](#)

[Nyheter om renten](#)

[Velkommen til kundeseminar](#)

1. Kundeportal

Spesifiser lån

Navn på låneforespørsel

Søk at du lettere kan finne denne i din oversikt senere.

Låneforespørsel 28.08.2020

Ønsket lånebeløp

0 NOK

Refinansiering

Vi ønsker å refinansiere eksisterende lån

Grønt lån?

For å få grønt lån må prosjektene først kvalifiseres. Dersom dette ikke allerede er gjort, må fullstendig søknad om grønt lån sendes til deres kontaktperson innen tre dager før tilbudsfrist. [Kriterier grønne lån](#)

Kryss her om du ønsker tilbud på grønt lån

Fleksible lån

Få tilbud på en eller flere rentetilknytninger.

- NIBOR 3 mnd
- PT-rente
- Fastrente

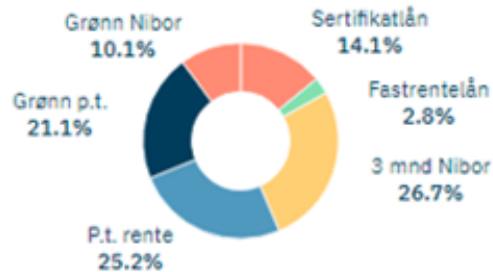
Markedslån

For tilbud på en eller flere rentetilknytninger

- Sertifikater
- Fastrente obligasjoner
- Flytende rente obligasjoner

Velkommen, [Redacted]

Produktfordeling

Totalt: 1.668.490.460 NOK

Grønne prosjekter

Energieffektiviseringsprosjekt i offentlige b...

[Redacted]

[Redacted] arnehage

Etablering av gang- og sykkelvei

[Se alle grønne prosjekter](#)

Fremtidige terminer

04.05.20 20100644 978.909 NOK >

12.05.20 20110354 23.272 NOK >

12.05.20 20140093 352.148 NOK >

15.05.20 20020784 616.303 NOK >

[Se gjeldsoversikt](#)

Nytt lån?

Be om tilbud fra KBN og andre långivere. Lag din forespørsel her. Enkelt og greit.

[Ny låneforespørsel](#)

Låneprodukter

Fleksible løsninger tilpasset ditt lånebehov. Konkurransedyktige betingelser.

[Les om produktene](#)

Grønt prosjekt?

Lavere rente for miljøgunstige investeringer. Det lønner seg å velge grønt.

[Nytt grønt prosjekt](#)

Følg med på kundeportalen

- Vi vil løpende utvikle materiale som kan være til inspirasjon og vise beste praksis!

Finansreglement og finansrapport

For å lykkes med finansforvaltningen i kommunen er det viktig å ha gode reglementer og rapporter. Utforsk gjerne lenkene på denne siden for å få hjelp og inspirasjon.

Finansreglement

Finansreglementet skal gi tydelige rammer for finansforvaltningen slik at kommunen unngår å ta vesentlig finansiell risiko og til enhver tid ivaretar sine løpende betalingsforpliktelser.

[Eksempel - Finansreglement Nordre Follo](#)

[Krav til nye finansreglement](#)

[Forskriftskrav til finansreglement](#)

[Ordlister finansielle begreper](#)

Finansrapport

Finansrapporten skal gi de folkevalgte et godt statusbilde av kommunens finansforvaltning. Er forvaltningen i tråd med rammene i reglementet og er det vesentlige hendelser som bør beskrives?

[Eksempel - Finansrapport Nordre Follo](#)

[Forskriftskrav til finansrapport](#)

Finansreglement i KBN Finans

KBN finans er et godt verktøy for gjeldsforvaltning som raskt og enkelt gir god oversikt over porteføljen og relevante nøkkeltall. Dersom alle lån legges inn kan KBN finans måle status opp mot eget finansreglement.

[Veiledning KBN finans](#)

[Logg inn i KBN finans](#)

2. KBN Finans

- Totaloversikt

- Nøkkeltall og analyser

- Budsjettering

- simulere lån

- simulere renteendringer

- Rapportering

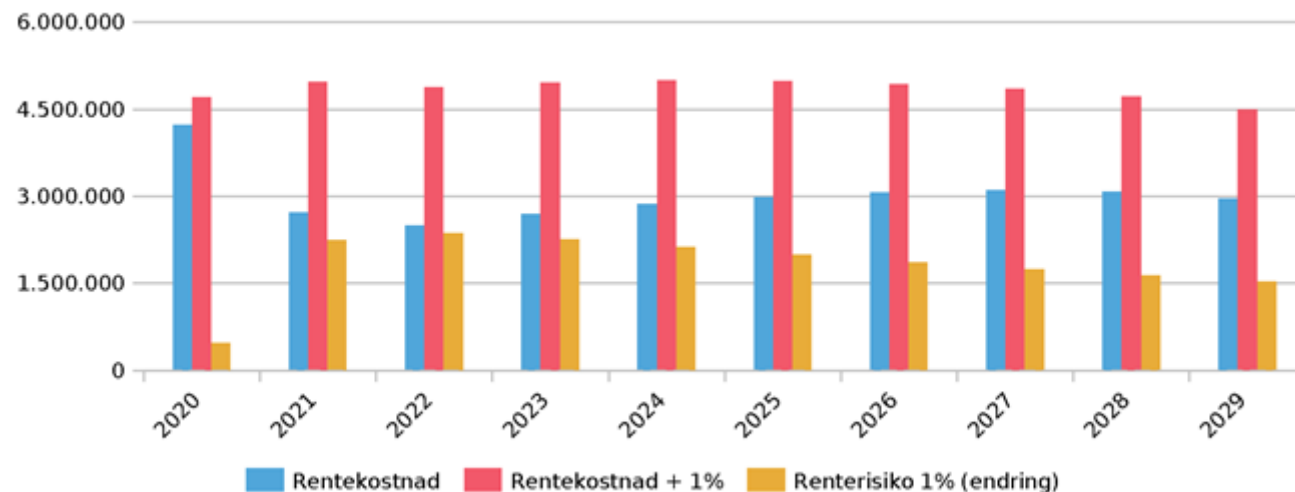
- Finansreglement

- Markedsdata korte/lange renter

- Kalender

- Dokumentarkiv

Renterisiko / stresstest

NIBOR NOK 3M

Interest Rate Interbank Offered Rate Siste oppdatering: 23.04.2020

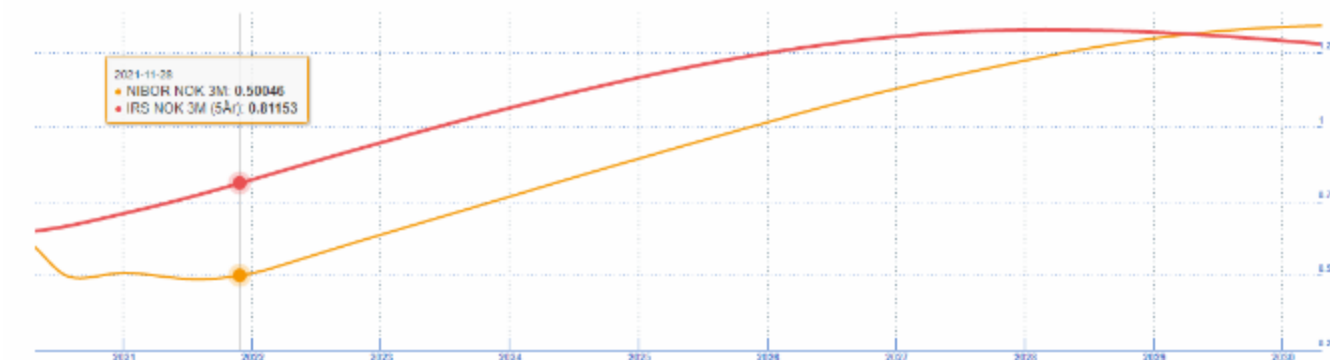
Overvåkinger | 1 dag - 24.04.2020

Pris Historiske data Forward data

Sammenlign med IRS NOK 3M (5År)

Eksporere

1år 3År 5År 10År Alle

3. Grønne lån

Kriterier for grønne lån

Vi tilbyr lån innenfor sju ulike kategorier. Sjekk om deres prosjekt oppfyller kravene i kriteriesettet.

[Sjekk kriterier](#)

Søknadsskjema

Hvilke av årets investeringer kvalifiserer til grønt lån? Fyll ut søknadsskjemaet og send til deres kontaktperson i KBN.

[Finn søknadsskjema her](#)

Gjennomgang av investeringsbudsjett

Vi hjelper deg gjerne med å se på hvilke av investeringene deres som kan kvalifiseres til grønt lån.

[Kontakt oss for en gjennomgang](#)

[Les om grønne lån](#)

[Sjekk kommunens klimarisiko](#)

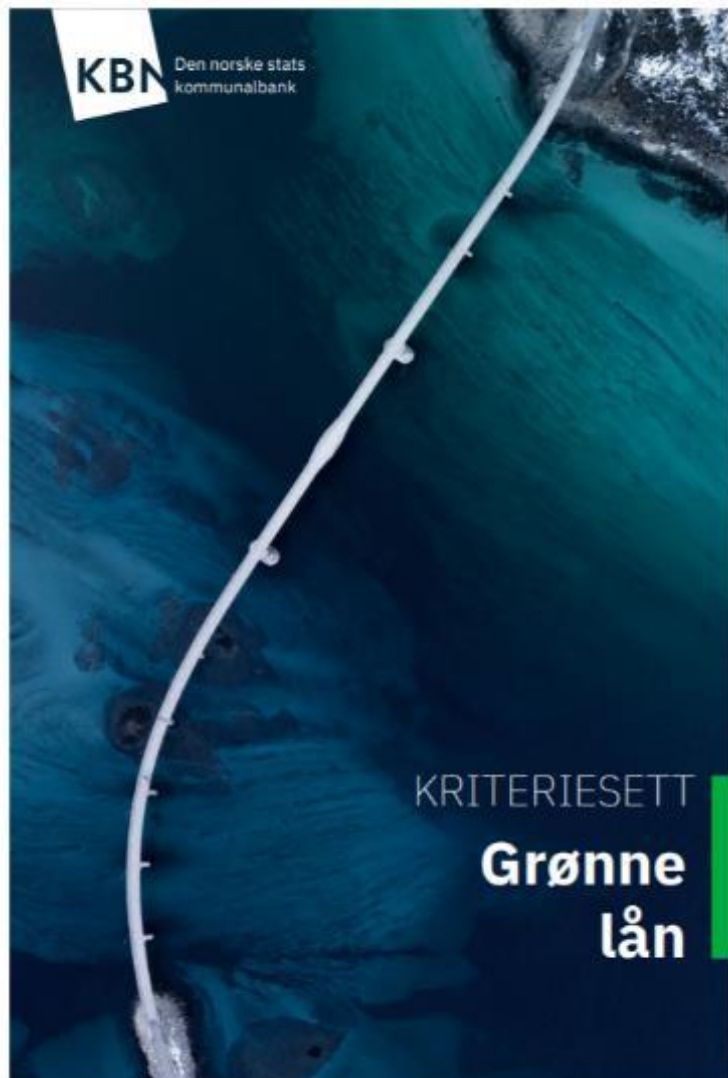

[Nyheter om renten](#)

[Velkommen til kundeseminar](#)

Hva defineres som grønt?

[Gå til kriteriesettet](#)

BYGG

Bygg som bidrar til redusert energiforbruk og/eller bærekraftig materialbruk.

FORNYBAR ENERGI

Tilrettelegging for bruk av fornybare energikilder.

TRANSPORT

Transportløsninger med minimale eller null utslipp.

AVFALL OG SIRKULÆRØKONOMI

Tiltak som bidrar til avfallsreduksjon, økt ombruk, materialgjenvinning eller bedre energiutnyttelse.

VANN OG AVLØP

Vann- og avløpsinvesteringer med klima- og miljøprofil.

AREALBRUK OG OMRÅDEPROSJEKTER

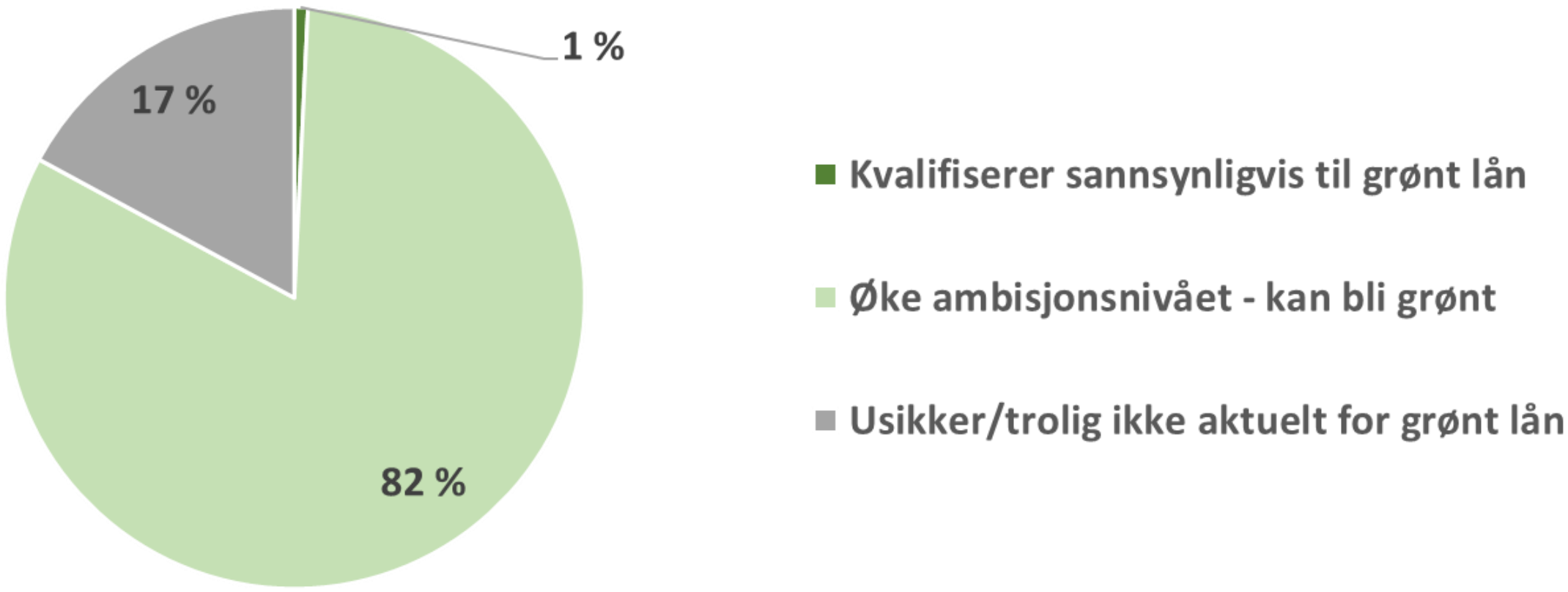
Områdeprosjekt som bidrar til trygge, inkluderende og bærekraftige nabolag og sunne økosystemer.

KLIMATILPASNING

Klimatilpasningstiltak som bidrar til å ruste lokalsamfunn mot ekstremvær og andre konsekvenser av klimaendringene.

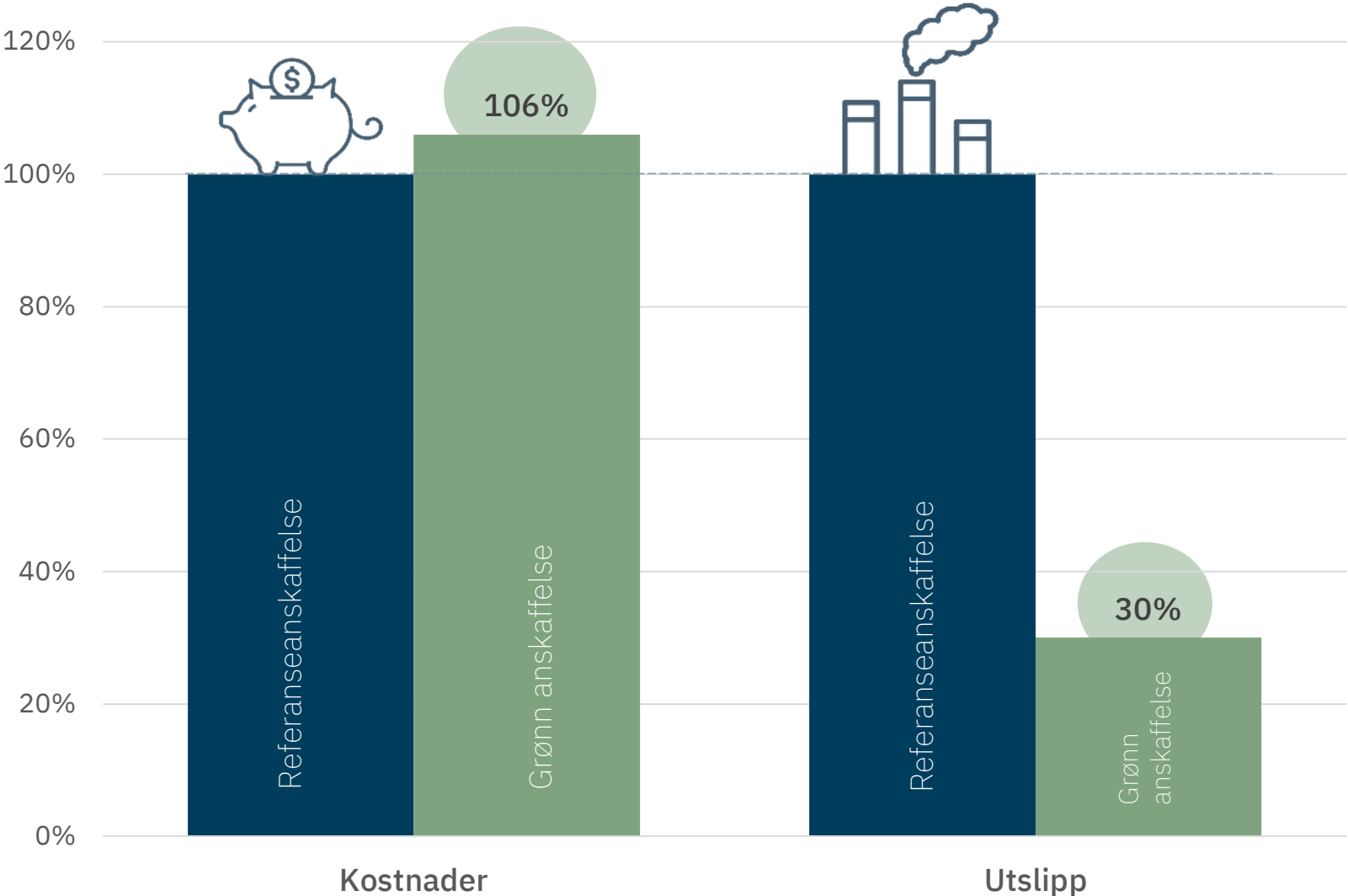
Eksempel på gjennomgang investeringsbudsjett 2020-2023 for kommune

Info hentet fra budsjett- og økonomiplan 2020-2023, tabell s.xx

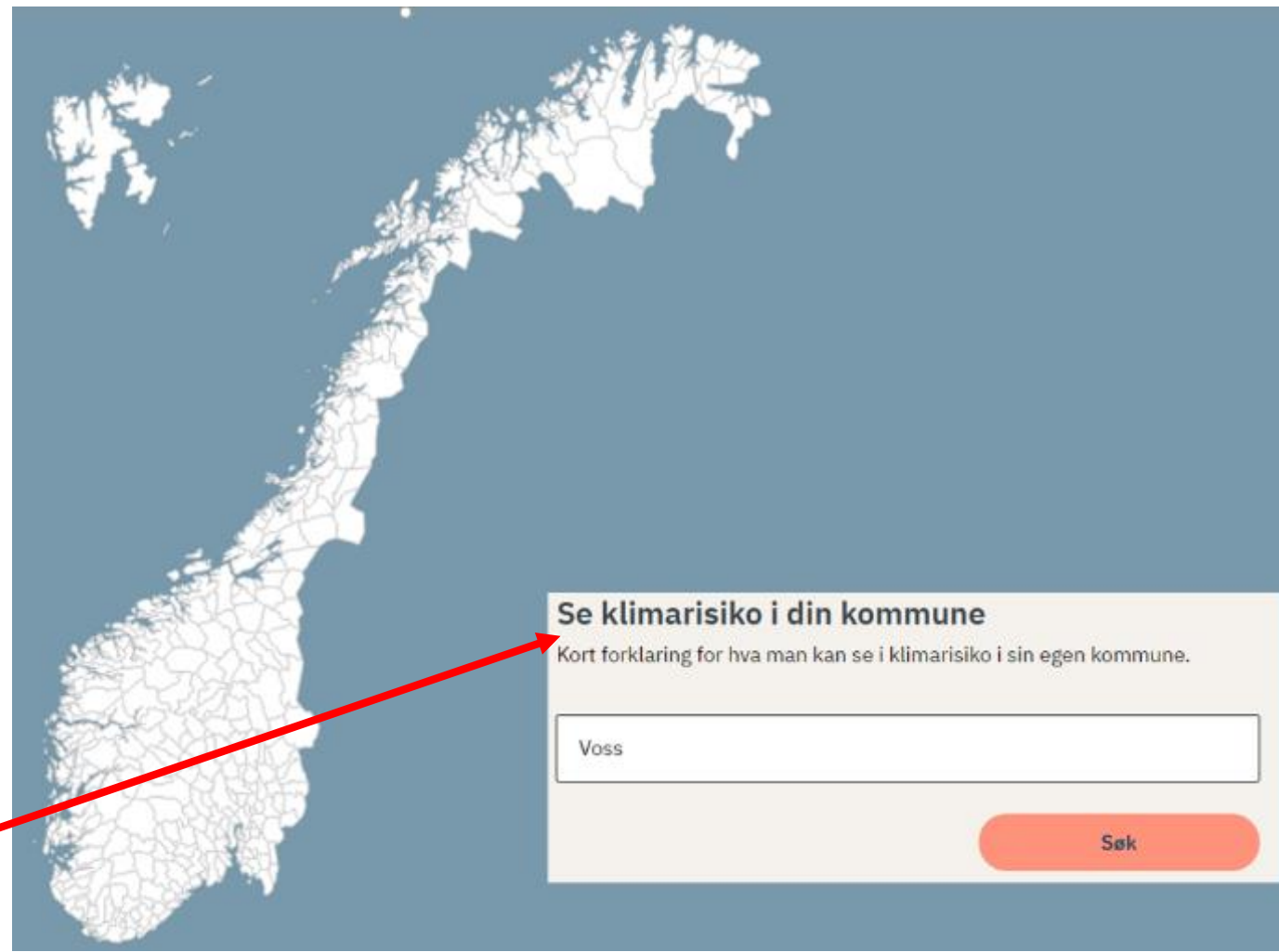
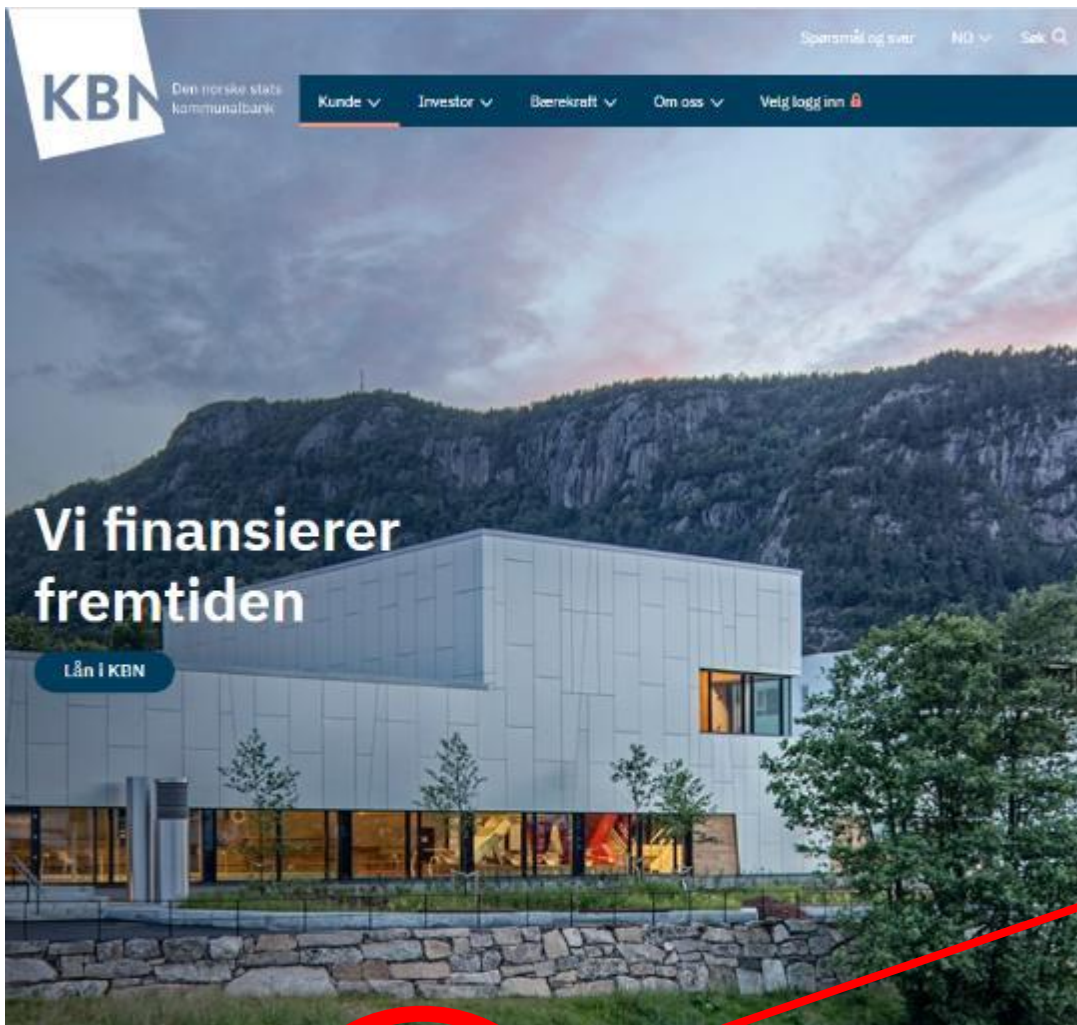

Liten merkostnad – stor effekt

[Gevinstanalyser av grønne anskaffelser](#)

4. Klimarisikoverktøy

Les om grønne lån

Sjekk kommunens klimarisiko

Nyheter om renten

Velkommen til kundeseminar

Klimagassutslipp

93 960 tonn co2

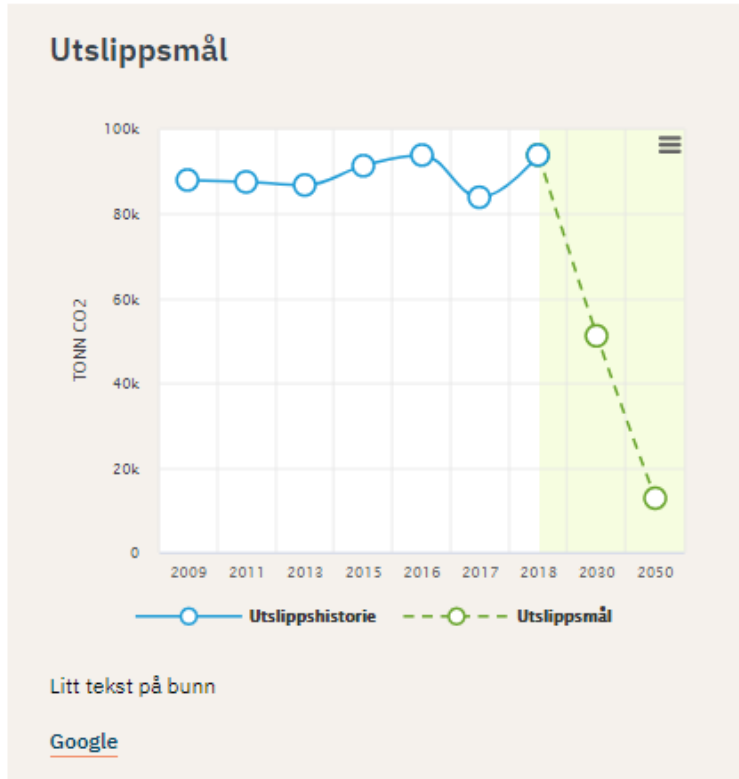
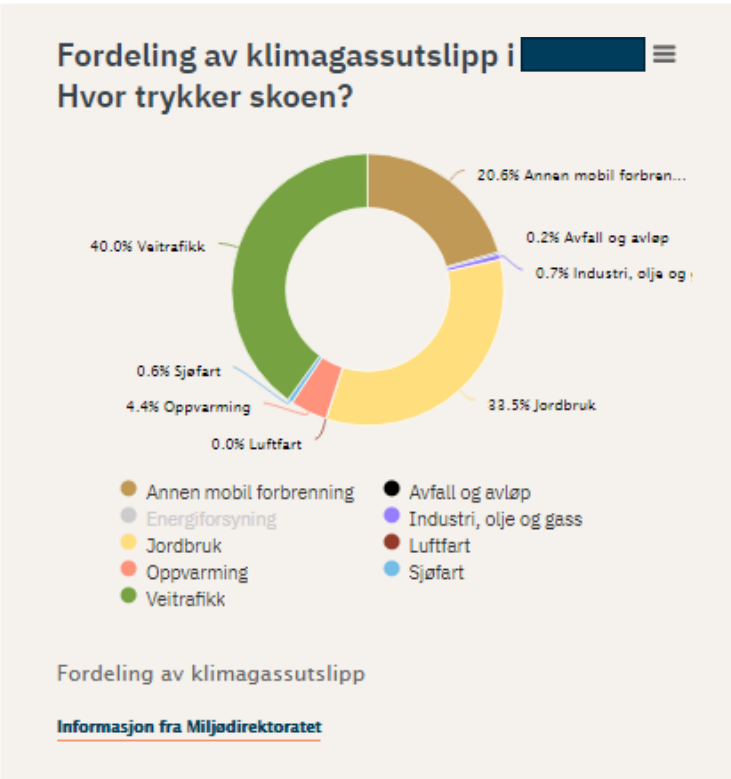
Prosent endring siste år

↑ 11,92%

Utslipp per innbygger

100,28 tonn co2

[Kommunefordelt utslippsstatistikk hos Miljødirektoratet](#)

Klimarisiko i kommunen

[Søk kommune](#)[Hva er klimarisiko](#)[Hvordan jobbe med klimarisiko](#)

En helhetlig håndtering av klimarisiko krever samarbeid på tvers av fagfelt og organisasjonsnivåer for å knytte sammen analyse og utredning av risiko, planlegging av strategier og tiltak, og beslutning av tiltak, målsetninger og investeringer. I trinnene nedenfor finner du innspill til hvordan håndtering av klimarelatert risiko kan bakes inn i kommunens prosesser på politisk og administrativt nivå. Spørsmålene er ment å invitere til diskusjon. Nederst i hvert trinn finner du lenker til andre ressurser som kan være nyttige for kommunen i dette arbeidet.

Tekstene på denne siden er en kortversjon av rapporten "Klima, risiko og bærekraftig utvikling i kommunene" som CICERO har skrevet på oppdrag fra KBN.

[Last ned PDF](#)

Relansering av klimaheftet

- [Artikler om miljøutfordringer, klimaendringer og klimapolitikk](#)
- [Målgruppe ungdomsskole og vgs](#)
- [Like aktuelt for politikerne og øvrige innbyggere!](#)
- [Gratis tilgjengelig for skolene](#)
- [Bestilles på https://www.subjectaid.no/](https://www.subjectaid.no/)
- Elektronisk versjon på vår hjemmeside <https://www.kbn.com/globalassets/dokumenter/kbn-klimakunnskap.pdf>

Ta kontakt med oss om du har spørsmål rundt din finansforvaltning

Takk for meg!